

Posudek vedoucího na bakalářskou práci sl. Silvie Kůželové „Přechodové rituály v čínském starověku“

Bakalantka se ve své práci věnovala analýze náročného a dosud málo zpracovaného starověkého čínského textu: ritualistického spisu *Yili* (*Ceremonie a rituály*). Text je podrobným a suchým manuálem poskytujícím idealizované instrukce ohledně průběhu rozličných obřadů konaných vrstvou *shi*, tedy nižších hodnostářů. Datování spisu není jasné, nicméně – jak autorka ukazuje ve svém podrobném představení textu, které vychází ze západní sekundární literatury – jde zřejmě o dílo zformované z větší části v předcísaršském období, přičemž jeho geneze byla dokončena za vlády dynastie Západní Han (206 př. n. l.–9 n. l.). Bakalantka měla na základě *Yili* charakterizovat vybranou skupinu rituálů, konkrétně rituály přechodové a pokusit se postihnout specifika staročínských obřadů tohoto typu ve vztahu k obecné charakteristice přechodových rituálů. Za tímto účelem podrobila detailní analýze dvě kapitoly spisu týkající se iniciačního obřadu udělení čapky a obřadů svatebních. Do dané skupiny by nepochybně patřily i obřady pohřební, kterým jsou v *Yili* věnovány rozsáhlé pasáže. Ty ovšem bakalantka ze své analýzy vyloučila, pro což uvádí adekvátní důvody: jednak by takovýto rozbor přesahoval možnosti předložené bakalářské práce, jednak právě pohřebními obřady se již podrobněji zabývalo více badatelů a jde tedy o téma poměrně prozkoumané.

Domnívám se, že vytčené cíle se bakalantce podařilo zcela naplnit. Ocenit je třeba již rozsáhlou a pečlivou heuristiku. Autorka získala někdy hůře dostupné překlady svého základního pramene (přičemž její analýza se opírá především o překlad Johna Steela z roku 1917, s přihlédnutím k francouzskému překladu Séraphina Couvreaux, který byl vydán o rok dříve) a překlady a edice dalších používaných pramenů. Dále shromáždila rozsáhlou sekundární literaturu především v západních jazycích, týkající se otázek geneze a datování využívaných textů, stejně jako obecněji kulturně-antropologické a sociologické problematiky vztahující se k pojednávanému tématu. Seznam pramenů a literatury pak svým rozsahem přesahuje standard bakalářských prací předkládaných na oboru sinologie.

Práce má logickou strukturu, která autorce umožňuje dobře uchopit a představit zkoumané téma. Základní teoretické východisko pro analýzu představuje klasická definice a charakteristika přechodových rituálů, které před více než sto lety podal Arnold van Gennep. Z tohoto důvodu jsou první kapitoly věnovány představení hlavních bodů Gennepovy koncepce, přičemž je zdůrazněno především jím vytvořené členění vnitřní struktury přechodových rituálů na tři základní fáze: odloučení, pomezí a sloučení. Výklad

Gennepových názorů je podán přehledně a srozumitelně, což vzhledem k tomu, že samotný autor svoji teorii dokumentuje na třísti konkrétních příkladech, svědčí o tom, že bakalantka se v jeho názorech velmi dobře orientuje. O tom vypovídá i to, že Gennepův model pak dále relevantně aplikuje na specifický příklad obřadů popsanych ve zkoumaném textu. Je třeba také vyzdvihnout, že v pasážích věnovaných obecné koncepci přechodových rituálů autorka ve stručnosti zohledňuje recepci Gennepova díla odbornou veřejností a rozvinutí jeho myšlenek dalšími badateli.

Následuje rozsáhlé představení tří základních pramenů, s nimiž autorka pracuje: tedy především již zmíněného textu *Yili*, ale rovněž – ve větší stručnosti – dalšího ritualistického spisu *Liji*, stejně jako kroniky *Zuozhuan*, k nimž rovněž přihlíží. Tento přehled je zvláště v případě *Yili* zpracován velmi pečlivě a na základě sekundární literatury podává ucelenou představu o charakteru díla, problematice jeho geneze, přenosu a o jeho výpovědní hodnotě pro pojednávané téma. Následně autorka především na základě Steelova překladu charakterizuje průběh dvou zkoumaných přechodových rituálů a poté přechází k vlastní analýze.

Analytické jádro práce se rozpadá do dvou částí. V první se autorka pokouší o aplikaci Gennepova třífázového členění na iniciační a svatební obřady popsané v *Yili*. Přiřazení jednotlivých kroků v popisovaných obřadech ke Gennepovým fázím by někdy mohlo působit poněkud arbitrárně, což je dáno i tím, že Gennepem definovaná struktura je v zásadě velmi obecná a flexibilní. Tohoto problému – na který už za Gennepova života upozorňovali jeho kritici, jak je uvedeno v prvních kapitolách práce – je si ale autorka vědoma a upozorňuje na něj i v závěrečném shrnutí dané kapitoly. Další problém vzniká tím, že van Gennep ve své monografii nepodal obecnou charakteristiku jím vyčleněných fází, nýbrž ty ilustroval řadou konkrétních etnografických příkladů. Bakalantka se tak někdy musí uchýlovat ke specifickým etnografickým analogiím. Její rozbor zkoumaných obřadů ovšem opět svědčí o velmi dobré obeznámenosti s koncepcí přechodových rituálů a o schopnosti ji adekvátně aplikovat na konkrétní případy. Přiřazení jednotlivých dílčích kroků zkoumaných rituálů k obecným fázím definovaným van Gennepem je pak pečlivě vyargumentované a přesvědčivé, přičemž umožňuje postihnout specifika staročínských přechodových rituálů v konfrontaci s obecnější teorií.

Vzhledem k tomu, že jedním ze závěrů analýzy je to, že *Yili* klade důraz hlavně na utváření a upevňování širších společenských vztahů uvnitř, ale především vně příbuzenských jednotek, týká se druhá část analýzy rozboru těchto společenských vztahů a jejich jednotlivých ukazatelů: terminologie, kterou *Yili* označuje jednotlivé účastníky obřadu, oděvu,

hostin a pohoštění, darů, prostoru. Přitom autorka na základě kulturně-antropologické a sociologické literatury pracuje s obecnějšími teoretickými pojmy, které zcela správně aplikuje na zkoumanou problematiku. I tato část svědčí o autorčině schopnosti analytické práce: za pozornost stojí například postřehnutí rozdílu mezi typy pohoštění podávanými při svatebních a iniciačních obřadech. I celkové závěry práce jsou pak velmi dobře zdůvodněné a nacházejí oporu ve zkoumaném textu.

Práce je psána kultivovaným a čtivým jazykem. Je třeba také vyzdvihnout pečlivost, s níž bakalantka přistoupila k formální stránce práce, a to jak v hlavním textu, tak v závěrečném seznamu literatury a pramenů.

Domnívám se, že sl. Kůželová ve své práci prokázala schopnost inovativně a správně aplikovat obecnější teoretické modely na konkrétní případ pramene, který z hlediska svého obsahu nepatří k právě jednoduchým a záživným. Její práce tedy podle mého názoru plně splňuje požadavky kladené na práci bakalářskou a navrhuji její hodnocení jako výborné.

Doc. Mgr. Jakub Maršálek Ph.D.

V Mistrovicích (Novém Oldřichově) dne 27. 8. 2021